

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти

**КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ
ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СИНХРОННОГО НАВЧАННЯ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 2 курсу

Спеціальності 013 Початкова освіта

Освітньо-професійної програми

Початкова освіта

Новикова Юлія Володимирівна

Керівник д.пед.н., професор Андрієвський Б.М.

Рецензент Мороз О.О.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СИНХРОННОГО НАВЧАННЯ.....	8
1.1. Провідні засади синхронного навчання.....	8
1.2. Місце читання у розвитку особистості молодшого школяра: культурологічний аспект.....	12
1.3. Психолого-педагогічні умови формування читацької компетентності.....	15
РОЗДІЛ II. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ.....	22
2.1. Діагностика рівня читацької компетентності в умовах синхронного навчання.....	22
2.2. Особливості формування читацької компетентності в умовах синхронного навчання.....	32
2.3. Результати формування читацької компетентності здобувачів початкової освіти в умовах синхронного навчання.....	37
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	51

ВСТУП

У сучасній освітній системі питання формування читацької компетентності серед молодших школярів набуває особливої актуальності. Читацька компетентність передбачає не лише здатність до технічного читання, а й глибоке розуміння тексту, вміння аналізувати, критично осмислювати та застосовувати отримані знання. Це базова навичка, що формує основу для успішного навчання, сприяє розвитку пізнавальних та творчих здібностей, а також вихованню культури особистості.

Формування читацької компетентності учнів в Україні регулюється кількома ключовими документами, основним є: Закон України «Про освіту», який визначає необхідність розвитку компетентностей для успішного навчання та життя, включно з читацькими навичками. Державний стандарт початкової освіти підкреслює важливість виховання вміння аналізувати та інтерпретувати тексти. Концепція Нової української школи також робить акцент на розвиток ключових компетентностей, включаючи читацьку, шляхом впровадження нових підходів. Крім того, Міністерство освіти і науки України видає рекомендації щодо сучасних методів навчання читання, адаптованих до цифрових умов [17].

Питання формування читацької компетентності серед учнів молодшого шкільного віку (6-10 років) є надзвичайно важливим. Науковиця О. Жиганова зазначає, що «Молодший шкільний вік - це період, коли відбувається інтенсивний розвиток базових навичок читання, які стають основою для подальшого навчання, розвитку інтелектуальних здібностей та особистісного становлення дитини. У цей час діти активно пізнають світ через тексти, розвиваючи здатність до осмисленого сприйняття інформації та елементи критичного мислення» [16, с. 8].

Молодший шкільний вік є особливо сприятливим для розвитку читацької компетентності, оскільки саме в цей час закладаються основи для самостійної роботи з інформацією, необхідні для успішного навчання та соціалізації. Від організації навчального процесу на цьому етапі значною мірою залежить, чи збережеться інтерес до читання й чи розвинеться навичка аналізу прочитаного в майбутньому.

У наукових доробках В. Давиденко зазначається наступне: «Значні зміни в підходах до освіти зумовлені розвитком цифрових технологій і новими формами організації навчання» [13, с.17]. Синхронне навчання, яке дозволяє учням і педагогам взаємодіяти в реальному часі через онлайн-платформи, набуло великого поширення, особливо в умовах глобальних викликів, таких як пандемія. На нашу думку, така форма навчання створює нові можливості для ефективної взаємодії учня та вчителя, але водночас потребує оновлення методик та підходів для забезпечення високого рівня засвоєння знань і навичок.

Теоретичні та методологічні питання культурологічного підходу до формування читацької компетентності здобувачів початкової освіти в умовах синхронного навчання представлені в напрацюваннях як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Зокрема, закордонні науковці, такі як Р. Делінг і Г. Рамбле, розглядають роль культури у формуванні навичок читання через інформаційні технології. В Україні значний внесок зробили дослідники М. Бастун, С. Богатко, О. Вашуленко, В. Давиденко, Т. Качак, Т. Кохно, С. Луців, В. Мартиненко, О. Муковіз, О. Олійник і Н. Пазиніна, які трактують синхронне навчання як інструмент для інтеграції культурних елементів у процес розвитку читацької компетентності.

Актуальність дослідження полягає у необхідності формування читацької компетентності учнів молодшого шкільного віку в умовах сучасного синхронного навчання. Використання культурологічного підходу стає важливим для розвитку інтересу до читання та осмисленого

сприйняття текстів, що є ключовим у формуванні компетентностей, необхідних для подальшого навчання. В умовах цифрової трансформації освіти важливо адаптувати методики до нових реалій, зберігаючи при цьому високу якість навчального процесу. Це дослідження допоможе знайти ефективні підходи для поєднання технологій і культурного контексту у розвитку дітей.

Дослідження інтегровано у наукові програми, плани та теми кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти. Воно проводиться в рамках загальної науково-дослідної роботи кафедри, яка спрямована на дослідження теми «Психолого-педагогічна підготовка фахівців дошкільної та початкової освіти в умовах криз». Таким чином, дослідження узгоджується з основними науковими напрямками кафедри і є важливим складником її наукової діяльності.

Метою дослідження є вивчення та аналіз впливу культурологічного підходу на формування читацької компетентності у здобувачів початкової освіти в умовах синхронного навчання, а також створення методики роботи для його впровадження.

Гіпотеза дослідження впровадження культурологічного підходу у процес формування читацької компетентності у здобувачів початкової освіти в умовах синхронного навчання сприяє підвищенню мотивації до читання, розвитку критичного мислення та глибшому усвідомленню культурних аспектів літератури, що, в свою чергу, покращує їхні читацькі уміння і навички.

Завдання дослідження:

1. Дослідити специфіку синхронного навчання та його вплив на розвиток читацьких умінь.
2. Вивчити психологічні та педагогічні фактори, що впливають на читацьку компетентність здобувачів початкової освіти.
3. Вивчити методи і умови розвитку читацької компетентності в синхронному форматі навчання.

4. Провести аналіз та порівняння результатів формування читацької компетентності здобувачів початкової освіти після впровадження методики.

Об'єкт дослідження: читацька компетентність здобувачів початкової освіти.

Предмет дослідження: культурологічні методики формування читацької компетентності в умовах синхронного навчання.

Методи дослідження включають: *теоретичні методи:* вивчення та аналіз наукових джерел з теми читацької компетентності та культурологічного підходу; *практичні методи:* спостереження за процесом навчання, анкетування учнів та проведення експериментальних занять з використанням культурологічних методик.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці і впровадженні культурологічних методик у процес формування читацької компетентності здобувачів початкової освіти в умовах синхронного навчання, що дозволяє не лише покращити читацькі уміння учнів, а й сприяти їхньому культурному розвитку та усвідомленню літератури. Дослідження також пропонує новий підхід до оцінювання ефективності навчання, що включає порівняння результатів до і після впровадження методики, що стане основою для подальших наукових розробок у цій галузі.

Практичне значення роботи полягає в розробці культурологічної методики для формування читацької компетентності здобувачів початкової освіти в умовах синхронного навчання, що може бути впроваджено в навчальний процес шкіл та педагогічних закладів. Результати дослідження здатні слугувати основою для підготовки методичних рекомендацій для вчителів, сприяючи підвищенню якості навчання та розвитку культурної обізнаності учнів через читання.

Апробація. Основні теоретичні положення та результати дослідження були представлені на засіданні кафедри педагогіки та

психології дошкільної та початкової освіти, де здобули позитивні відгуки. Зміст роботи висвітлено у статті «Вплив синхронного навчання на розвиток читацької компетентності у здобувачів початкової освіти», опублікованій у збірнику наукових праць «Магістерські студії. Альманах», Івано-Франківськ, ХДУ, 2024 рік.

Структура дослідження складається з вступу, двох основних розділів, висновків, переліку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СИНХРОННОГО НАВЧАННЯ

1.1. Провідні засади синхронного навчання.

Синхронне навчання в Україні сьогодні набуває особливого значення, враховуючи виклики, які спричинили війна та пандемія COVID-19. Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на освітню систему в Україні, змусивши заклади освіти переходити на дистанційне навчання. Синхронне навчання стало однією з основних форм, що дозволила зберегти освітній процес у періоди локдаунів і обмежень. Воно дало змогу не тільки продовжити процес здобуття освіти, але й зберегти структуру занять, взаємодію між учасниками та забезпечити оперативний зворотний зв'язок.

Війна призвела до значних руйнувань інфраструктури та порушення освітнього процесу. Як зауважують у своїй науковій роботі В. Лещенко, Ю. Романенко та Л. Шкарбан: «Безпека дітей і молоді стала пріоритетом, а синхронне навчання, відповідно, важливим інструментом для забезпечення безперервності освіти в умовах нестабільності. Завдяки синхронному формату, студенти з різних регіонів можуть отримувати знання в реальному часі, незважаючи на фізичні обмеження, які виникли через бойові дії» [37, с. 20]. Це дозволяє не лише зберегти ефективність процесу навчання, а й підтримувати соціальні зв'язки між учнями, надаючи їм можливість ділитися досвідом і емоційно підтримувати одне одного в складний час.

Дослідженням формування читацької компетентності в синхронному навчанні займалися такі науковці, як: Н.І. Ашиток, М.В. Бастун, О. Вашуленко, Т. Кохно, В. Мартиненко. Вони приділяли увагу різним аспектам розвитку читацької компетентності, зокрема

культурологічному підходу та сучасним методикам навчання [1;3;8;21;24].

Теоретичні та практичні аспекти формування читацької грамотності вивчали Т. Вакуленко, Г. Волошина, М.М. Галицька та С. Луців. Їх дослідження охоплювали емоційно-ціннісну складову, методи оцінювання читацьких навичок і особливості літературної освіти [7;11;12;22].

О. Джежелей, О. Жиганова та Г. Коваль досліджували методики навчання читання, а також специфіку диференційованого підходу до розвитку читацьких навичок у молодших школярів. Їх праці розглядають як теоретичні основи, так і практичні рекомендації щодо формування читацької компетентності [14;16;19].

Формування читацької компетентності здобувачів початкової освіти регламентується такими законодавчими документами, як: Закон України «Про освіту» (визначає основні засади освіти, включає положення щодо формування компетентностей), Закон України «Про повну загальну середню освіту» (регламентує зміст і структуру освітніх програм для початкової освіти) [17], Державний стандарт початкової освіти (окреслює обов'язкові компетентності, зокрема читацьку, та вимоги до результатів навчання) [15], Наказ МОН України «Про затвердження положення про дистанційне навчання» (визначає порядок організації дистанційної освіти).

Синхронне навчання в Україні сьогодні є не лише відповіддю на виклики, пов'язані з війною та пандемією, а й важливим засобом забезпечення доступності освіти для всіх. Згідно з Н. Бабовал: «*Синхронне навчання* — це форма освітнього процесу, при якій викладач і учні взаємодіють у режимі реального часу. Це може відбуватися як в аудиторії, так і онлайн через різні платформи для відеоконференцій» [2, с.9]. Особливість такого навчання полягає в одночасній участі всіх дітей та вчителя у визначений час, що забезпечує живе спілкування,

обговорення та негайний зворотний зв'язок. Воно дозволяє інтегрувати нові технології в освітню практику, адаптуватися до умов, що змінюються, та сприяти формуванню нових компетентностей, необхідних для успішної діяльності в сучасному світі [39]. У цьому контексті дослідження синхронного навчання стає важливим для розробки ефективних стратегій і методів, які можуть підтримувати освітній процес у складних обставинах.

Науковиці М.Р. Дереза та І.Г. Сухопара акцентують, що синхронне навчання відбувається, коли всі учасники (викладачі й учні) одночасно знаходяться в одному віртуальному просторі, наприклад, у відеоконференції або онлайн-семінарі [38, с.515]. Провідні засади синхронного навчання, на нашу думку, можуть включати наступні аспекти:

- **Часова координація:** важливо, щоб усі учасники мали однаковий графік, для забезпечення синхронного спілкування. Це допомагає підтримувати структуру та дисципліну у освітньому процесі.
- **Технологічні вимоги:** для ефективного синхронного навчання необхідно мати стабільне підключення до Інтернету та відповідні платформи (Zoom, Microsoft Teams тощо). Це дозволяє забезпечити зручність спілкування та інтерактивність.
- **Комунікація в реальному часі:** одна з основ синхронного навчання — це жива взаємодія між учнями та викладачами, яка дозволяє задавати питання та отримувати негайні відповіді. Це сприяє кращому засвоєнню матеріалу.
- **Структурованість і планування:** викладачі повинні чітко планувати уроки, щоб забезпечити ефективне використання часу. Час має бути розподілений між лекціями, обговореннями, та практичними завданнями.

○ *Зворотний зв'язок*: важливою частиною синхронного навчання є швидкий зворотний зв'язок, що дає можливість негайно оцінювати розуміння матеріалу учнями і коригувати освітній процес.

Ці засади допомагають забезпечити ефективне та інтерактивне навчання, підвищуючи залученість учнів і якість засвоєння знань. С. Бондаренко у своїй науковій роботі розглядає специфіку синхронного навчання та його вплив на розвиток читацьких умінь. Вона визначає, що специфіка полягає в тому, що: «...цей метод навчання передбачає інтерактивність і активну взаємодію між учнями та викладачами в реальному часі, що сприяє розвитку певних когнітивних та практичних навичок, зокрема читанню» [6].

Після детального аналізу наукової літератури ми виділили основні аспекти специфіки синхронного навчання, що впливають на розвиток читацьких умінь:

- *Створення атмосфери групової взаємодії* мотивує учнів брати активну участь у читанні та обговоренні, формуючи відповідальність за спільний результат.
- *Чітка структура занять* сприяє організованому підходу до читання, розвиваючи в учнів дисциплінованість та вміння працювати з текстами у визначені строки.
- Викладачі можуть адаптувати складність текстів у режимі реального часу відповідно до рівня учнів, *забезпечуючи індивідуалізацію навчання*.
- *Використання рольових ігор або симуляцій під час читання* активізує емоційну залученість, що сприяє глибшому розумінню текстів.
- *Можливість швидкого виправлення помилок у вимові чи інтерпретації тексту* сприяє покращенню технічних навичок читання.
- *Динаміка взаємодії в реальному часі* розвиває здатність швидко орієнтуватися у змісті тексту та ефективно формулювати свої думки під час обговорення.

Синхронне навчання значно впливає на розвиток читацьких умінь завдяки своїм унікальним можливостям взаємодії в реальному часі. Воно створює умови для ефективної комунікації, активної участі учнів і миттєвого зворотного зв'язку, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Т. Качак зауважує, що завдяки інтерактивності та можливості адаптувати освітній процес до потреб кожного учня, цей підхід допомагає не лише розвивати технічні навички читання, а й формувати критичне мислення, аналітичні здібності та здатність швидко реагувати на текстові завдання [18].

Синхронне навчання в Україні набуло важливості в умовах війни та пандемії COVID-19, коли безпека дітей і безперервність освіти стали пріоритетом. Цей формат дозволяє здобувачам початкової освіти отримувати знання в реальному часі, зберігати соціальні зв'язки та підтримувати емоційну взаємодію. Пандемія змусила заклади освіти перейти на дистанційне навчання, де синхронна форма стала основним інструментом. Це забезпечило структурованість занять, активну участь учнів і можливість отримувати оперативний зворотний зв'язок. Отже, синхронне навчання сприяє інтерактивності та розвитку нових компетентностей, включаючи читацькі вміння, завдяки обговоренням і використанню мультимедійних технологій.

1.2. Місце читання у розвитку особистості молодшого школяра: культурологічний аспект.

Читання відіграє ключову роль у розвитку особистості молодшого школяра, сприяючи його культурному, емоційному та соціальному зростанню. Воно розширює кругозір дитини, знайомлячи її з різними культурами, традиціями та цінностями. Література відображає багатство культурного надбання, відкриваючи нові горизонти.

Педагогиня С. Олійник у своїх наукових розробках, зауважує, що молодший шкільний вік триває з 6 до 10-11 років і є важливим етапом у

розвитку особистості дитини. Це час, коли дитина вперше стикається з формальною освітою, і в її житті відбувається безліч суттєвих змін у різних сферах [31]. Далі ми розкриємо детально ці зміни:

1. *Фізичний розвиток:*

- Діти в цьому віці швидко ростуть і набирають вагу. Розвиваються основні моторні навички, що дозволяє їм брати участь у спортивних іграх та активностях. Координація рухів стає більш точною, що позитивно впливає на їх фізичну активність.

2. *Когнітивний розвиток:*

- Молодші школярі починають активно оволодівати навичками читання, письма та математики. Вони вчаться логічно мислити, аналізувати інформацію та вирішувати проблеми. Це період інтенсивного розвитку пам'яті, уваги та уяви, що сприяє успішному освітньому процесу.

3. *Соціальний розвиток:*

- У цей час діти формують свої соціальні зв'язки. Вони вчаться працювати в групах, взаємодіяти з однолітками та дорослими. Розвиваються навички співпраці, підтримки, дружби, а також розуміння соціальних норм і правил.

4. *Емоційний розвиток:*

- Молодші школярі починають усвідомлювати і виражати свої емоції. Вони вчаться розуміти почуття інших людей, що сприяє розвитку емпатії. Підтримка з боку батьків і вчителів є важливою для формування позитивного емоційного клімату.

5. *Моральний розвиток:*

- У цьому віці діти починають формувати свої моральні уявлення. Вони вчаться розрізняти добро і зло, усвідомлювати наслідки своїх вчинків. Це стає основою для розвитку відповідальності та чесності в поведінці.

Дослідниця Г. Подановська розкриває у своїй статті, що: «Читання

є одним із найважливіших компонентів розвитку особистості молодшого школяра, оскільки воно не лише сприяє формуванню базових навичок, але й впливає на культурний, соціальний та емоційний розвиток дитини. У молодшому шкільному віці читання стає засобом пізнання світу, а також способом соціалізації дитини» [36, с.98].

Як зауважує експерт у сфері початкової освіти Е.Г. Муртазієв: «Культурологічний аспект читання передбачає, що через літературу діти отримують доступ до різноманітних культурних традицій, звичаїв, цінностей і норм. Читання творів різних жанрів знайомить дітей із різними способами життя, поглядами на світ і соціальними взаєминами» [27, с.355]. На нашу думку, це допомагає формувати їх світосприйняття, розвивати уявлення про різноманітність людського досвіду та сприяти формуванню емпатії.

Читання є важливим інструментом розвитку мовленнєвих навичок. Діти, які читають, розвивають словниковий запас, граматичні знання і навички усного та писемного мовлення [29]. Завдяки цьому у них формується вміння чітко і логічно висловлювати свої думки, що є основою для успішного навчання та спілкування.

Наукова діячка Т. Білявська підкреслює, що читання також відіграє ключову роль у розвитку критичного мислення, оцінюючи сюжети, персонажів і моральні дилеми, діти вчаться аналізувати та інтерпретувати інформацію [4, с.57]. Це сприяє розвитку їхньої здатності до рефлексії та самостійного мислення, що є важливим елементом навчання в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Ще одним важливим аспектом є емоційний розвиток дітей через читання, як зазначає О. Вашуленко. Література дозволяє молодшим школярам відчувати різні емоції, переживати разом із героями, що сприяє розвитку їхньої емоційної чуйності та чутливості до почуттів інших людей. Це, в свою чергу, формує моральні цінності та норми поведінки [9].

У культурологічному контексті читання може стати основою для формування особистісної ідентичності дитини. Залучаючи дітей до читання творів, що відображають різні культурні та історичні контексти, ми допомагаємо їм усвідомити своє місце у світі та взаємозв'язок із культурою, з якою вони зростають.

В молодшому шкільному віці читання не лише розвиває основні навички навчання, але й сприяє формуванню особистості дитини. Воно впливає на її культурний, соціальний та емоційний розвиток, забезпечуючи базу для успішної адаптації в суспільстві та формування активного громадянина [40; 41].

Отже, молодший шкільний вік є періодом інтенсивного розвитку, в якому закладаються основи навчання, соціальних взаємодій і емоційної зрілості. Це час, коли діти формують ключові навички та якості, які вплинуть на їх подальше життя і навчання. Читання є важливим чинником, що впливає на всебічний розвиток особистості молодшого школяра, формуючи його культурну, емоційну, соціальну та інтелектуальну складові.

1.3. Психолого-педагогічні умови формування читацької компетентності.

Розвиток читацької компетентності відіграє важливу роль у становленні особистості молодшого школяра, адже це не лише навичка, а й засіб пізнання світу, формування критичного мислення та емоційного інтелекту. В умовах сучасного інформаційного суспільства читацька компетентність стає необхідною для успішної соціалізації дітей, їх навчання та подальшого розвитку.

Як зауважує науковиця Т. Підгорна: «Важливою умовою формування читацької компетентності є врахування психолого-педагогічних аспектів, що сприяють зацікавленості дітей до читання та розвитку їх аналітичних здібностей» [34, с.15]. На нашу думку, у цьому

контексті дослідження психолого-педагогічних умов формування читацької компетентності стає актуальним, адже вони забезпечують основи для створення ефективного навчального середовища, що сприяє всебічному розвитку молодших школярів.

Як вважає фахівчиня В. Мартиненко: «Формування читацької компетентності у молодших школярів є складним і багатограним процесом, що потребує врахування психолого-педагогічних умов, які сприяють розвитку навичок читання, розуміння тексту та здатності до критичного мислення» [23]. Після аналізу психолого-педагогічної літератури ми визначили ключові умови:

1. *Створення мотиваційного середовища*: однією з основних умов є формування позитивної мотивації до читання. Діти, які зацікавлені в читанні, мають більше шансів на успішне засвоєння навичок. Важливо створити середовище, в якому читання сприймається як цікаве і корисне заняття [5]. Використання різноманітних форм роботи, таких як ігри, конкурси та тематичні заняття, може підвищити інтерес до читання.

2. *Інтеграція читання в освітній процес*: читання має бути інтегровано в усі аспекти освітнього процесу. Це означає, що вчителі повинні використовувати літературу не лише на уроках української мови та літератури, але й на уроках інших предметів [20]. Перехресне навчання дозволяє учням бачити зв'язок між знаннями і реальним життям, що підвищує їхню зацікавленість у читанні.

3. *Індивідуалізація навчання*: кожна дитина є унікальною, і її потреби у навчанні можуть відрізнятися. Індивідуалізація навчального процесу передбачає врахування різних стилів навчання, темпу засвоєння матеріалу і рівня підготовки [30]. Вчителі повинні розробляти різноманітні завдання та підходи, що відповідатимуть інтересам і можливостям учнів.

4. *Використання різних жанрів і форматів літератури*: читання повинно охоплювати різноманітні жанри та формати: казки, оповідання,

наукову літературу, поезію та інше. Це допомагає дітям зрозуміти різноманіття літератури та знайти свій улюблений жанр [35]. Важливо також включати сучасні технології, такі як електронні книги і аудіокниги, що можуть зацікавити дітей [32].

5. *Розвиток критичного мислення та аналітичних навичок:* формування читацької компетентності передбачає не лише вміння читати, але й здатність аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію [10]. Вчителі можуть використовувати дискусії, дебати та проекти, щоб стимулювати дітей до критичного осмислення прочитаного. Це допомагає учням розвивати аналітичні навички та формувати власну точку зору.

6. *Співпраця з батьками та громадою:* залучення батьків та громади в процес читання є важливим аспектом. Батьки можуть підтримувати читацьку діяльність дітей вдома, організовуючи сімейні читання або відвідуючи бібліотеки. Спільні заходи, такі як літературні вечори або книжкові ярмарки, сприяють формуванню читацької культури в сім'ї та суспільстві [33].

Узагальнюючи, психолого-педагогічні умови формування читацької компетентності є комплексними та взаємопов'язаними. Вони включають мотиваційний аспект, інтеграцію читання в освітній процес, індивідуалізацію навчання, використання різних жанрів літератури, розвиток критичного мислення та співпрацю з батьками. Всі ці фактори сприяють успішному формуванню читацької компетентності молодших школярів, що в свою чергу впливає на їх загальний розвиток та соціалізацію.

Визначення та використання відповідних методів формування читацької компетентності є критично важливим для успішного навчання молодших школярів. Правильно обрані методи відіграють важливу роль у залученні дітей до активного процесу навчання, що формує у них

позитивне ставлення до читання. Це, у свою чергу, підвищує їх мотивацію до освоєння літератури та розвитку критичного мислення.

Як зауважує науковиця Н.І. Ашиток: «Завдяки використанню різноманітних методів, учні можуть сформувати навички аналізу і синтезу інформації, що сприяє глибшому розумінню прочитаного матеріалу. Крім того, ці методи допомагають розвивати комунікативні навички у дітей, адже вони мають можливість співпрацювати з однолітками та брати участь у обговореннях» [1, с.108]. Це важливо для формування вміння слухати, висловлювати свою думку та поважати погляди інших.

Також варто зазначити, що вибір і впровадження різноманітних методів враховує індивідуальні особливості кожного учня. Це дозволяє забезпечити індивідуальний підхід до навчання, адаптуючи його до різних стилів навчання і потреб учнів [25]. В результаті, ефективне формування читацької компетентності сприяє всебічному розвитку особистості молодшого школяра та створенню стимулюючого навчального середовища. У процесі навчання молодших школярів формування читацької компетентності є одним із ключових завдань. Вибір відповідних методів навчання впливає на мотивацію дітей, розвиток їх критичного мислення та навичок аналізу прочитаного. Наведена нижче таблиця 1.1. містить різноманітні методи, які сприяють ефективному залученню учнів до читання, забезпечуючи активний та цікавий освітній процес.

Таблиця 1.1.

Методи формування читацької компетентності у молодших школярів.

Метод	Опис
Читання вголос	Стимулює емоційне сприйняття тексту, покращує вимову та інтонацію, розвиває комунікативні навички.

Обговорення прочитаного	Спонукає дітей висловлювати свої думки, ставити питання та ділитися враженнями, що розвиває критичне мислення.
Використання ігрових форм	Інтегрує елементи гри в навчальний процес, що робить читання більш захоплюючим і мотиваційним для дітей.
Проектна діяльність	Дає можливість учням працювати над проектами, пов'язаними з прочитаними книгами, сприяє глибшому розумінню.
Індивідуальні завдання	Дає можливість враховувати особисті інтереси та потреби кожної дитини, стимулюючи їх самостійність.
Використання мультимедійних ресурсів	Додає візуальний та аудіальний контент до читання, підвищує інтерес і залученість учнів.
Рефлексія	Заохочує дітей аналізувати свої думки та почуття після читання, сприяє розвитку усвідомленості та самостійності.

Ця таблиця демонструє різноманітні підходи, які можуть бути ефективно використані для розвитку читацької компетентності у молодших школярів. Сформованість читацької компетентності сприяє розвитку критичного мислення, комунікативних навичок, а також допомагає учням краще засвоювати навчальний матеріал.

Важливим аспектом є також використання різноманітних додатків, які активізують учнів, залучаючи їх до читання та обговорення прочитаного. Застосування ігрових форм, проектної діяльності, обговорень та мультимедійних ресурсів створює мотиваційне навчальне середовище, яке заохочує дітей до активної участі у процесі читання. Далі ми наведемо категорії та прикладів таких додатків:

1. Електронні книжки та інтерактивні бібліотеки

- **Book Creator:** цей додаток дозволяє створювати власні електронні книги. Діти можуть додавати текст, зображення, відео та аудіо, що сприяє розвитку їхньої творчості та навичок читання.
- **Epic!:** це безкоштовна електронна бібліотека для дітей з тисячами книг, коміксів і відео. Діти можуть легко знаходити книги за жанрами та інтересами.

2. Гейміфікаційні платформи

- **Kahoot!:** додаток для створення інтерактивних опитувань і вікторин, який допомагає учням перевіряти свої знання про прочитані тексти. Використання ігрових елементів робить навчання більш цікавим.
- **Quizlet:** платформа для створення флеш-карток, що допомагає дітям запам'ятовувати слова, терміни та інші важливі елементи тексту. Учні можуть грати в ігри, які спонукають їх до активного навчання.

3. Інтерактивні навчальні програми

- **Reading Eggs:** цей додаток поєднує в собі навчальні ігри, завдання та інтерактивні книжки, що допомагають дітям покращувати навички читання через розваги.
- **Raz-Kids:** платформа з інтерактивними книжками та завданнями, яка дозволяє дітям читати та слухати тексти на різних рівнях складності.

4. Програми для розвитку навичок читання

- **Starfall:** додаток, що пропонує ігри та вправи для розвитку фонетичних навичок, а також читання на різних рівнях складності.
- **Teach Your Monster to Read:** інтерактивна гра, що навчає дітей читанню через різноманітні ігрові завдання.

5. Платформи для онлайн-читання та обговорення

- **Flipgrid:** платформа для відеообговорень, де учні можуть ділитися своїми думками про прочитані книги та обговорювати їх з однолітками.

- **Seesaw**: додаток, який дозволяє учням створювати цифрові портфоліо, де вони можуть завантажувати роботи, відео та зворотний зв'язок про прочитані книги.

6. Додатки для перевірки знань і розуміння прочитаного

- **ReadTheory**: онлайн-платформа, яка пропонує читальні вправи та тести на розуміння прочитаного для учнів різного віку.
- **Storyline Online**: платформа, де відомі актори читають книги для дітей, що може спонукати їх до читання та обговорення сюжетів.

7. Інтерактивні сайти

- **PBS Kids**: пропонує інтерактивні ігри та активності, які підтримують читання та розвиток мовних навичок.
- **Oxford Owl**: доступ до безкоштовних електронних книжок та ресурсів для навчання, що допомагає дітям покращити навички читання.

Використання інтерактивних додатків під час навчання може зробити процес формування читацької компетентності більш ефективним і приємним для молодших школярів. Важливо обирати додатки, які відповідають віковим особливостям та інтересам дітей, щоб зацікавити їх у читанні та розвитку навичок. Отже, комплексний підхід до формування читацької компетентності, врахування індивідуальних особливостей учнів, а також застосування сучасних методів навчання, створюють необхідні умови для розвитку особистості молодшого школяра в умовах сучасного освітнього простору.

РОЗДІЛ II. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

2.1. Діагностика рівня читацької компетентності в умовах синхронного навчання.

Військові дії в Україні призвели до значної перебудови освітнього процесу багатьох закладів, однак це не завадило проведенню нашого дослідження, що було спрямоване на аналіз рівня читацьких умінь молодших учнів. Експеримент був організований на базі Херсонської ЗОШ. Освітня діяльність у цій школі здійснювалася в умовах постійної небезпеки та невизначеності, зокрема через дистанційне навчання, часті відключення електропостачання та інтернету, а також регулярні обстріли. Незважаючи на ці обставини, ми змогли успішно провести оцінку читацьких навичок молодших учнів.

У дослідженні брали участь учні 3-Б класу, під керівництвом закладу. Загалом, експеримент охопив 17 учнів, які продовжували активно брати участь у синхронних онлайн-уроках, незважаючи на труднощі, викликані воєнним становищем. Методика, яку ми розробили для діагностики читацької компетентності (Додаток Б.), була створена на основі праць В. Давиденко, О. Муковіз та Т. Кохно [13; 26; 21], проте була суттєво адаптована під реалії сучасного дистанційного навчання, враховуючи психологічні та навчальні виклики, з якими стикаються учні під час війни.

Наш підхід включав набір вправ, спрямованих на оцінку таких ключових аспектів читацької компетентності:

- Рівень розуміння змісту прочитаного тексту;
- Уміння критично аналізувати та оцінювати матеріал;
- Розширення активного словникового запасу;
- Здатність до переказу і творчої інтерпретації текстів.

Основною метою цього дослідження було визначення рівня розвитку читацьких умінь учнів і надання рекомендацій для покращення освітнього процесу в умовах синхронного навчання. На основі аналізу результатів та вивчення наукових підходів були розроблені критерії та показники, що оцінюють читацьку компетентність. Вони охоплюють здатність до осмисленого читання, аналізу прочитаного та формування власних висновків. Всі отримані дані були систематизовані та представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Критерії оцінки рівня читацької компетентності молодших школярів в умовах синхронного навчання.

Критерій	Опис	Показники	Рівні оцінки
1. Розуміння тексту	Оцінка здатності учня до розуміння основних ідей, змісту та деталей прочитаного матеріалу.	- Здатність визначити головну думку тексту - Визначення ключових деталей - Зв'язок між частинами тексту	Високий: Чітко формулює головну ідею, знаходить всі важливі деталі. Середній: Визначає частково, є неточності. Низький: Має труднощі з розумінням основної ідеї тексту, важливі деталі не помічаються.
2. Аналіз та інтерпретація	Оцінка здатності учня до аналізу	- Критичний аналіз тексту	Високий: Вільно аналізує текст,

	прочитаного, формулювання висновків та інтерпретації подій або ідей.	- Вміння робити висновки - Формулювання власної думки	робить логічні висновки, надає власну оцінку. Середній: Частково аналізує текст, висновки неповні. Низький: Має труднощі з аналізом та формулюванням висновків.
3. Збагачення словникового запасу	Оцінка здатності учня розширювати активний словниковий запас через читання текстів.	- Вивчення нових слів - Використання нових слів у мовленні - Розуміння контексту слів	Високий: Вільно використовує нові слова в мовленні, добре розуміє контекст. Середній: Розуміє нові слова, але використовує їх рідко. Низький: Не розуміє або має труднощі з використанням нових слів.
4. Переказ та творча інтерпретація	Оцінка здатності учня переказувати текст своїми	- Переказ змісту тексту - Вміння інтерпретувати	Високий: Чіткий і детальний переказ, творчо підходить до

	словами, а також творчо інтерпретувати прочитане.	події або характери - Творчий підхід до викладу тексту	інтерпретації. Середній: Переказ є, але інтерпретація поверхова. Низький: Труднощі з переказом, інтерпретація відсутня або не повна.

Для визначення рівня сформованості читацької компетентності молодших школярів в умовах синхронного навчання нами було розроблено систему критеріїв та показників. На основі цих критеріїв здійснено аналіз читацьких умінь учнів, що дозволило виділити три рівні сформованості: високий, середній та низький (Табл. 2.2.). Характеристики кожного рівня відображають ступінь розвитку навичок розуміння, аналізу тексту, словникового збагачення та творчої інтерпретації прочитаного матеріалу.

Таблиця 2.2.

Рівні сформованості читацької компетентності молодших школярів в умовах синхронного навчання

Рівень	Характеристика
Високий	Учні демонструють глибоке розуміння прочитаного тексту, чітко формулюють головну думку та ключові деталі. Вони вільно аналізують та інтерпретують зміст, роблять логічні висновки, активно застосовують нові слова у мовленні та творчо підходять до переказу й інтерпретації тексту. Висока мотивація до читання та дослідницької діяльності.
Середні	Учні здатні частково розуміти зміст прочитаного тексту,

й	проте мають труднощі з визначенням деяких деталей або роботою з висновками. Вони можуть використовувати нові слова, проте не завжди впевнено. Переказ тексту є неповним, інтерпретація поверхова. Інтерес до читання є, але на середньому рівні.
Низький	Учні мають значні труднощі з розумінням основної ідеї та деталей тексту. Вони не здатні самостійно робити висновки та аналізувати зміст. Нові слова використовуються рідко або з помилками, переказ і творча інтерпретація майже відсутні. Мотивація до читання слабка, інтерес до дослідницької діяльності низький.

Ця таблиця відображає три основні рівні сформованості читацької компетентності, що дозволяють оцінити успішність учнів у синхронному навчанні. Далі буде проведено детальний аналіз результатів дослідження, що дозволить глибше зрозуміти специфіку формування читацької компетентності молодших школярів в умовах синхронного навчання.

1. Розуміння тексту (рис. 2.1): низький рівень (8 учнів, 47%) - учні на цьому рівні стикаються з великими труднощами в розумінні основної ідеї тексту, вони часто не можуть визначити ключові моменти, що суттєво заважає їм усвідомлювати і сприймати інформацію; середній рівень (6 учнів, 35%) - діти мають базове уявлення про зміст тексту, проте вони стикаються з труднощами у сприйнятті деталей, це може призводити до неясності в розумінні загального сенсу; високий рівень (3 учні, 18%): учні цього рівня демонструють глибоке розуміння тексту, здатні чітко визначити основну ідею та ключові моменти, що дозволяє їм активно брати участь в обговореннях.

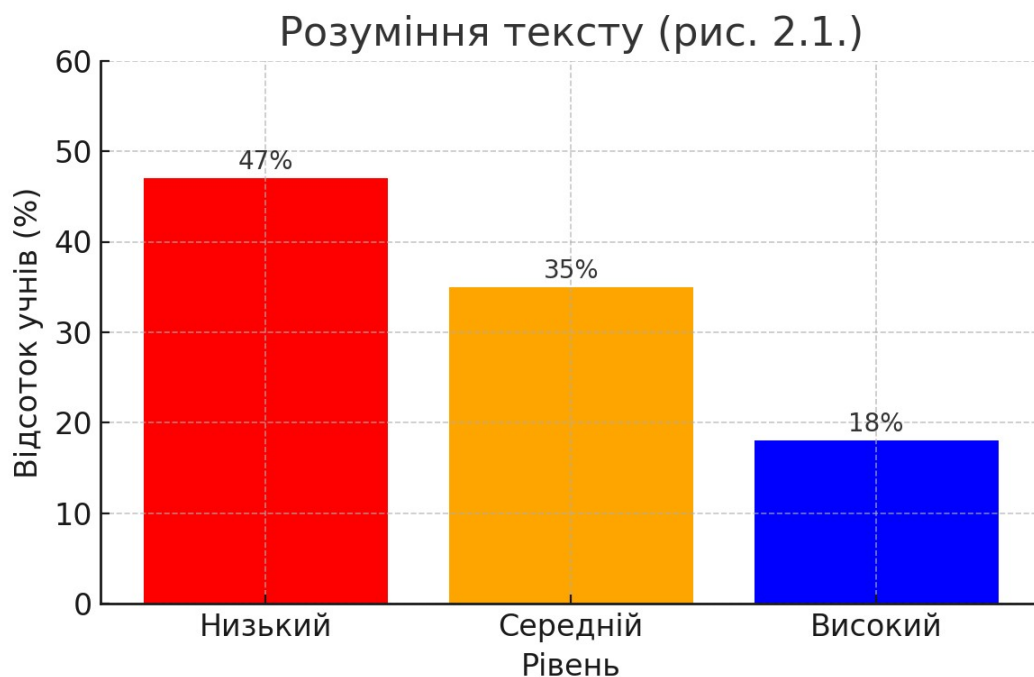

Рисунок 2.1. Розуміння тексту (результати констатувального експерименту).

2. Аналіз та інтерпретація (рис. 2.2.): низький рівень (10 учнів, 59%) - учні на цьому рівні мають значні труднощі з аналізом прочитаного тексту, вони часто не можуть формулювати власну точку зору, що ускладнює їх розуміння матеріалу; середній рівень (5 учнів, 29%) - діти можуть частково аналізувати текст, але їхні висновки зазвичай є неповними або недостатньо аргументованими, що обмежує їхнє розуміння; високий рівень (2 учні, 12%) - учні цього рівня здатні самостійно аналізувати текст, робити логічні висновки, активно підключаючи власний досвід до обговорення.

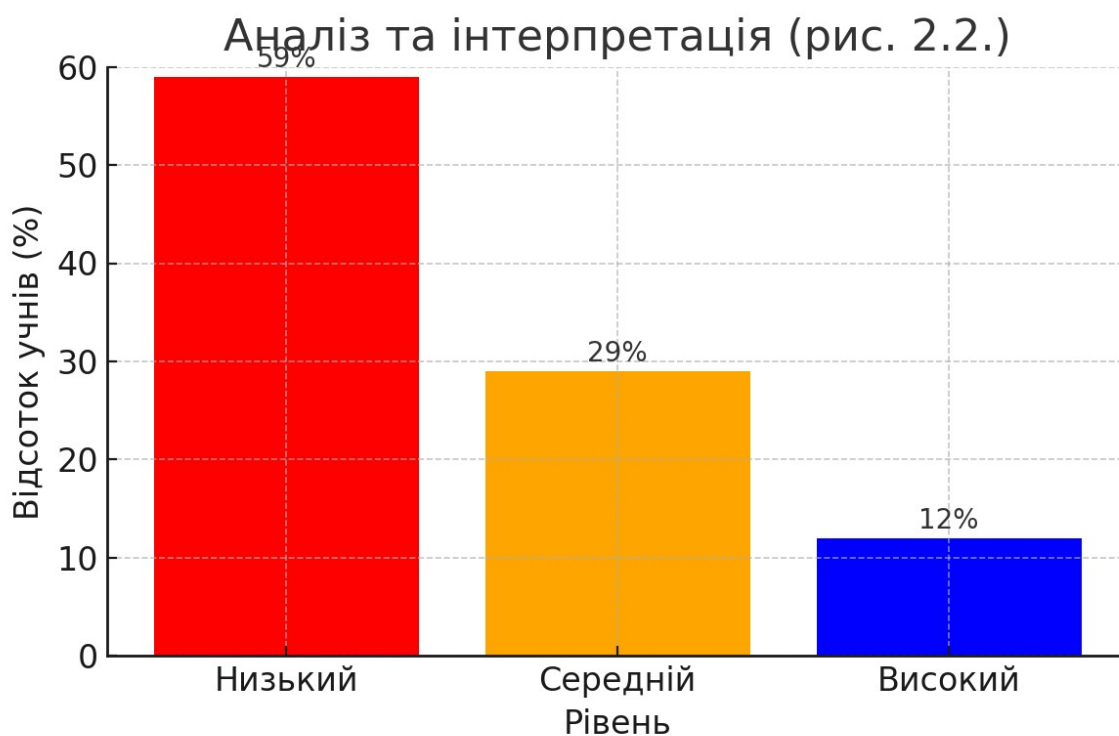

Рисунок 2.2. Аналіз та інтерпретація (результати констатувального експерименту).

3. Збагачення словникового запасу (рис. 2.3.): низький рівень (8 учнів, 47%) - учні на цьому рівні рідко вживають нові слова, у них виникають труднощі з їх розумінням, що негативно впливає на їхню мовленнєву активність; середній рівень (7 учнів, 41%) - діти знають деякі нові слова, але використовують їх нечасто, що обмежує їхній словниковий запас, і заважає розвитку мовлення; високий рівень (2 учні, 12%) - учні цього рівня активно використовують нові слова у мовленні, демонструючи різноманітність у висловлюваннях, що підвищує їхню комунікативну компетентність.

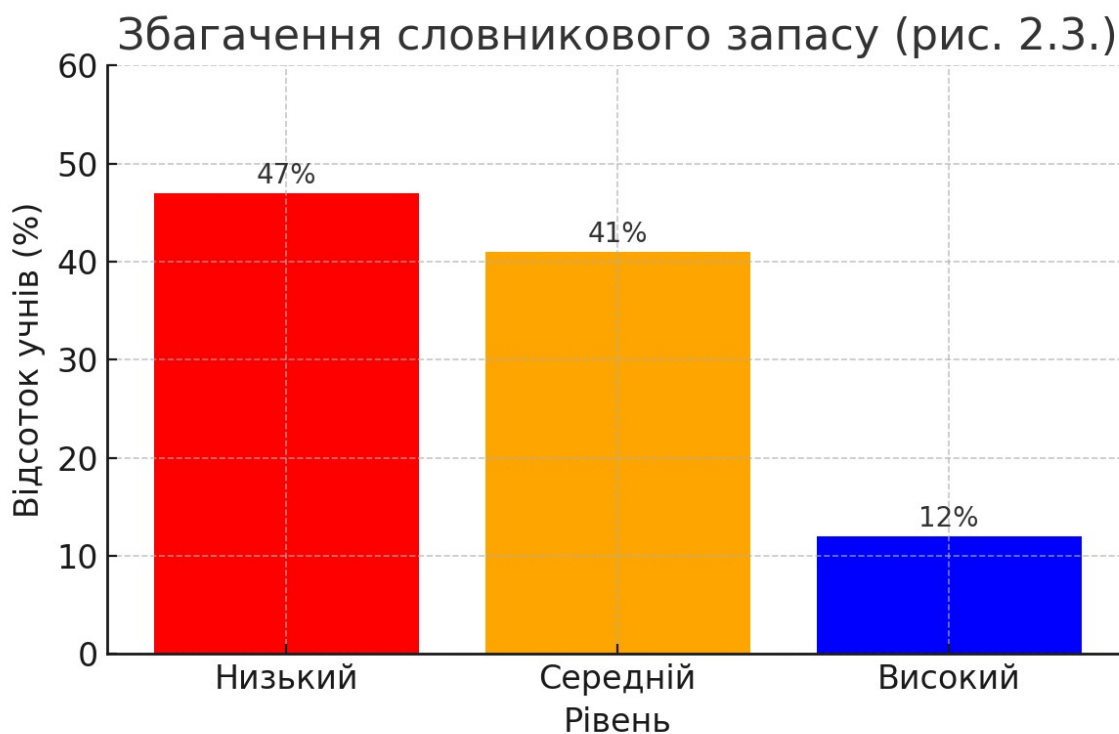

Рисунок 2.3. Збагачення словникового запасу (результати констатувального експерименту).

4. Переказ та творча інтерпретація (рис. 2.4.): низький рівень (10 учнів, 59%) - учні на цьому рівні не можуть адекватно переказати прочитане, вони не демонструють творчого підходу, що негативно впливає на їхні комунікативні навички; середній рівень (4 учні, 24%) - діти намагаються переказати текст, але їхні перекази є неповними та не завжди точними, що заважає зрозуміти основні ідеї; високий рівень (3 учні, 18%) - учні цього рівня здатні творчо переказати текст, демонструючи власне бачення та глибше розуміння матеріалу, що сприяє розвитку їхніх навичок.

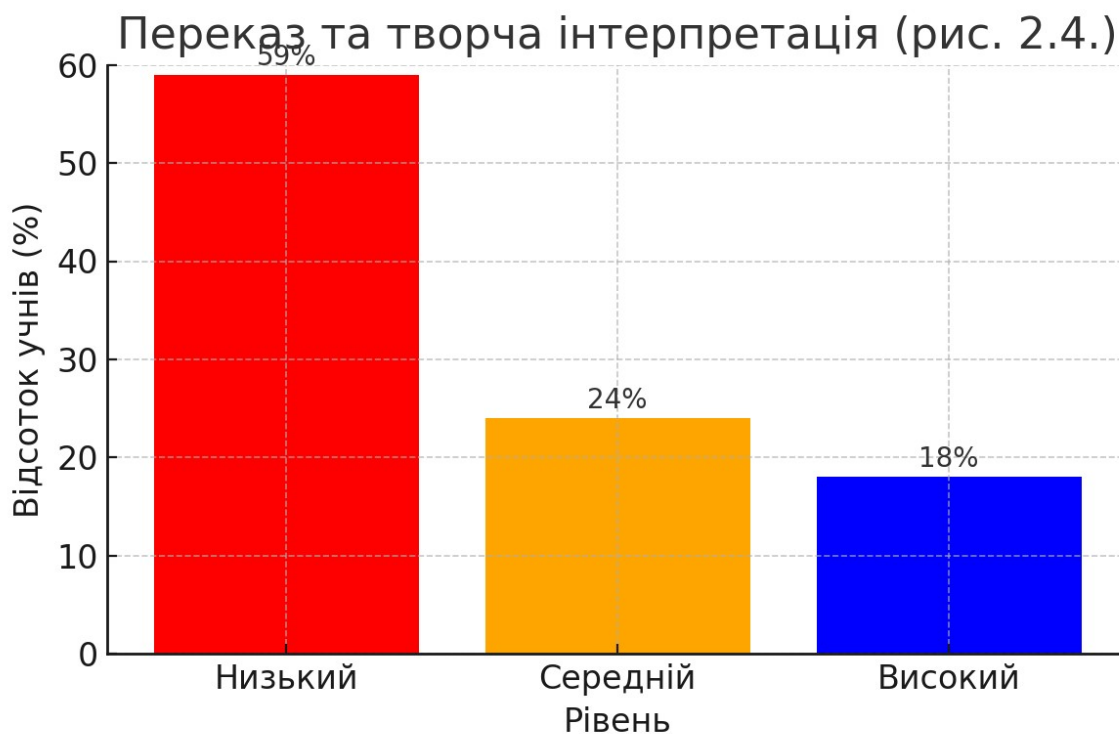

Рисунок 2.4. Переказ та творча інтерпретація (результати констатувального експерименту).

Аналіз рівнів сформованості читацької компетентності учнів свідчить про необхідність впровадження спеціально організованої педагогічної діяльності для корекції та розвитку навичок читання. З огляду на те, що 59% учнів знаходяться на низькому рівні, а ще 29% — на середньому, це вказує на серйозні труднощі, з якими вони стикаються в процесі навчання (Табл. 2.3.).

Таблиця 2.3.

Рівні сформованості читацької компетентності учнів.

Рівень сформованості	Кількість учнів і відсоток (%)	Опис характеристик
Низький рівень	10 учнів (59%)	Учні на цьому рівні стикаються з великими труднощами в розумінні тексту, часто не можуть визначити основну ідею, що заважає їм

		усвідомлювати інформацію. Вони мають обмежений словниковий запас та не здатні адекватно переказувати прочитане. Це свідчить про необхідність інтенсивної підтримки та корекційних заходів.
Середній рівень	5 учнів (29%)	Діти цього рівня мають базове уявлення про зміст тексту і можуть частково його аналізувати. Однак їхні висновки часто є неповними, і вони стикаються з труднощами при формулюванні власних думок. Учні виявляють певну активність у читанні, але потребують додаткової мотивації та підтримки для покращення своїх навичок.
Високий рівень	2 учні (12%)	Учні на цьому рівні демонструють глибоке розуміння тексту, здатні критично аналізувати та інтерпретувати інформацію. Вони активно використовують нові слова у мовленні та мають творчий підхід до переказу прочитаного. Учні цього рівня готові до самостійного навчання і можуть брати участь у дискусіях, що свідчить про високий рівень читацької компетентності.

У висновку цього етапу експерименту можна сказати, що нами зафіксовано необхідність проведення спеціально організованих педагогічних заходів, які повинні бути спрямовані на створення

індивідуальних програм підтримки, адаптованих до потреб кожної групи учнів. Це може включати інтерактивні методики навчання, диференційовані завдання, роботу в малих групах, а також використання сучасних технологій для залучення дітей до процесу читання. Додаткові ресурси, такі як тематичні читальні клуби або літературні проекти, також можуть суттєво сприяти покращенню читацьких навичок учнів. Таким чином, реалізація спеціально організованої педагогічної діяльності є необхідною умовою для підвищення рівня читацької компетентності учнів, що, в свою чергу, забезпечить їм кращі умови для успішного навчання та розвитку в умовах сучасної освітньої системи.

2.2. Особливості формування читацької компетентності в умовах синхронного навчання.

В умовах війни в Україні важливість культурологічного підходу на формування читацької компетентності учнів набуває особливого значення, оскільки вміння аналізувати, інтерпретувати та використовувати текстову інформацію є необхідними для їх успішної адаптації до сучасних умов. Читацька компетентність включає не лише вміння читати, а й критично осмислювати прочитане, що є важливим елементом у формуванні загальної освіченості учнів.

Культурологічний підхід до навчання дозволяє враховувати культурні аспекти при формуванні читацької компетентності. Згідно з дослідженнями науковців, таких як М.В.Бастун та В.Мартиненко, культурологічний контекст в освітньому процесі є невід'ємною складовою розвитку читацької компетентності, оскільки він сприяє формуванню у дітей широкого світогляду [3; 23]. У новій українській школі (НУШ) важливо забезпечити умови, за яких учні можуть розвивати свої читацькі навички через інтерактивні методи навчання, орієнтуючись на культурологічний підхід [28].

Головною метою організованої нами спеціальної педагогічної діяльності є створення сприятливих умов для формування читацької компетентності учнів у процесі синхронного навчання за допомогою культурологічного підходу. Це передбачає використання різноманітних стратегій, які акцентують увагу на культурних особливостях текстів, що вивчаються. Залучення до навчального процесу літературних творів, які представляють різні культури, допомагає учням усвідомити важливість читацької компетентності в глобалізованому світі.

Використання сучасних технологій та інтерактивних методів навчання в рамках НУШ дозволяє не лише забезпечити фізичну безпеку, але й створити сприятливу атмосферу для навчання, де кожен учень може відчувати свою значущість. В умовах синхронного навчання важливо формувати у дітей уміння співпрацювати, дискутувати та обмінюватися думками, що є суттєвим елементом культурологічного підходу.

У нашій роботі ми зосередимося на практичних аспектах, які сприяють формуванню читацької компетентності, зокрема на методах (Додаток В.) та вправах, що допомагають учителям підтримувати учнів у цей складний період. Аналіз кожного елементу нашої діяльності дозволить глибше зрозуміти, як підтримка читацької компетентності впливає на освітні результати та загальний розвиток учнів у НУШ, підкреслюючи важливість культурного контексту в навчанні.

1. Розуміння тексту.

Опис: розуміння тексту включає в себе не лише усвідомлення змісту, але й здатність аналізувати структуру, теми, ідеї та емоції, які передаються. Учні повинні вміти відокремлювати основні думки від другорядних та усвідомлювати мету автора.

Стратегії:

- Систематичне читання: навчити учнів читати текст по частинам, зупиняючись після кожного абзацу для обговорення. Це допоможе виявити основні ідеї.

- Використання передбачень: перш ніж прочитати текст, запитати учнів, про що, на їхню думку, йдеться в тексті, виходячи з назви та ілюстрацій. Це активує їхній інтерес та допомагає зосередитися на змісті.

- Резюме: після читання запропонувати учням написати коротке резюме прочитаного, в якому вони підкреслять основні думки та аргументи.

Вправа 1: «Читаємо текст про домашніх тварин».

- Мета: виявлення основних фактів про домашніх тварин.

- Опис: учні читають короткий текст, що містить інформацію про домашніх тварин (кіт, собака, папуга).

- Інструкція:

1. Поділіть клас на групи по 4-5 учнів.

2. Роздайте кожній групі текст про одну з домашніх тварин.

3. Дайте 10-15 хвилин на читання і обговорення тексту в групах.

- Завдання:

- Після читання кожна група відповідає на запитання:

- «Яка тварина найпопулярніша в Україні? Чому?»

- «Які особливості догляду за цією твариною?»

- Кожна група представляє свої відповіді класу.

2. Аналіз та інтерпретація.

Опис: Цей критерій включає здатність учнів критично оцінювати текст, аналізувати його структуру, стилістичні засоби, культурні та історичні контексти, які впливають на сприйняття твору.

Стратегії:

- Вивчення літературних елементів: учні вивчають елементи сюжету (експозиція, конфлікт, кульмінація) та характер героїв, що допомагає зрозуміти, як вони взаємодіють.
- Контекстуальний аналіз: обговорення соціокультурного контексту, в якому було написано твір. Це може включати історичні події, культурні традиції та цінності.
- Порівняння жанрів: аналіз текстів різних жанрів, щоб зрозуміти, як жанрові особливості впливають на зміст та стиль.

Вправа 2: «Різні характери тварин».

- Мета: визначити характер домашніх тварин.
- Опис: учні обговорюють характерні риси різних домашніх тварин на основі прочитаного.
- Інструкція:
 1. Проведіть обговорення в класі, запитуючи учнів про їхніх улюблених тварин.
 2. Попросіть учнів назвати, які характерні риси мають ці тварини (дружелюбність, активність, незалежність).
- Завдання:
 - Учні пишуть короткий опис своїх улюблених тварин, підкреслюючи їхні особливості.
 - Презентують свої роботи в класі.

3. Збагачення словникового запасу.

Опис: збагачення словникового запасу є ключовим елементом, який впливає на здатність учнів розуміти та аналізувати текст. Це допомагає їм ефективно спілкуватися і виражати свої думки.

Стратегії:

- Контекстуальне навчання слів: введення нових слів у контексті текстів, що читаються, допомагає учням краще їх запам'ятати.
- Групування слів: учні групують нові слова за темами або значенням, що сприяє їх кращому запам'ятовуванню.

- Використання асоціативних карт: створення карт асоціацій, де до нового слова прив'язуються зображення, синоніми та антоніми.

Вправа 3: «Словник осінніх слів».

- Мета: розширити словниковий запас, пов'язаний з осінньою тематикою.
- Опис: учні складають список осінніх слів.
- Інструкція:
 1. На початку уроку вчитель пише на дошці слово «осінь» і запитує, що у них асоціюється з цим словом.
 2. Учні по черзі називають слова, які спадають на думку (наприклад, «листя», «дощ», «вітряно»).
 3. Записуйте всі слова на дошці.
- Завдання:
 - Учні вибирають 5-10 нових слів з списку і використовують їх у реченнях.
 - Додатково, учні можуть написати короткий твір про осінь, використовуючи нові слова.

4. Переказ та творча інтерпретація.

Опис: переказування тексту допомагає учням структурувати свої думки, а творча інтерпретація сприяє розвитку креативності та самовираження.

Стратегії:

- Структуроване переказування: вчитель пропонує учням певні етапи або питання, за якими вони повинні переказати текст, допомагаючи їм зосередитися на основних моментах.
- Використання творчих завдань: запропонувати учням адаптувати текст у новому жанрі (поезія, сценарій, пісня).
- Дебати на основі тексту: організувати дискусії на основі прочитаного, де учні представляють різні точки зору.

Вправа 4: «Осінь у малюнках»

- Мета: визначити особливості осіннього пейзажу через малюнок.
- Опис: учні малюють осінній пейзаж.
- Інструкція:
 1. Роздайте учням аркуші паперу та кольорові олівці або фарби.
 2. Попросіть їх створити малюнок, що зображує осінній пейзаж, використовуючи слова з попередньої вправи.
 3. Дайте учням 20-30 хвилин для малювання.
- Завдання:
 - Кожен учень презентує свій малюнок і коротко переказує, що зображено, і які емоції він викликає.
 - Запитайте, які слова з попередньої вправи вони використовували в описі.

Ці вправи сприяли розвитку читацької компетентності в умовах синхронного навчання. Вони заохочують учнів до активної участі, сприяють розвитку критичного мислення та творчих здібностей, що є важливими складовими ефективного навчання. Формування читацької компетентності через зазначені критерії та стратегії дозволяє створити інтерактивне, емоційно насичене навчальне середовище. Культурологічний підхід допомагає учням краще розуміти різноманітні контексти, в яких існують тексти, що сприяє розвитку критичного мислення та емоційного інтелекту. Цей підхід сприяє не лише розвитку навичок читання, але й формує в учнів повагу до різних культур та їхніх традицій, що особливо важливо в сучасному глобалізованому світі.

2.3. Результати формування читацької компетентності здобувачів початкової освіти в умовах синхронного навчання.

В завершенні дослідницької роботи було проведено контрольне тестування у класі, де реалізовувався експеримент. Контрольний етап

дослідження здійснювався за тією ж методологією, що й початковий. У подальшому буде виконано детальний аналіз результатів початкового та контрольних етапів дослідження формування читацької компетентності учнів. Контрольний етап діагностики рівня навчальних досягнень учнів проводився з метою виявлення сформованості читацької компетентності за визначеними критеріями. Завдяки спеціально організованій нами педагогічній діяльності були отримані наступні результати:

1. Розуміння тексту (рис. 2.5.): низький рівень (4 учні, 24%) - учні на цьому рівні не змогли адекватно відтворити зміст прочитаного, демонструючи серйозні труднощі у розумінні основних ідей та деталей тексту, це вказує на необхідність й надалі використовувати нашу методику, що допоможе підвищити їхню усвідомленість та впевненість у читанні; середній рівень (5 учнів, 29%) - ці учні мали деякі труднощі з розумінням основних концепцій, однак змогли виділити ключові моменти тексту, їхні висновки часто були поверхневими, що свідчить про потребу в додатковій практиці та підтримці з боку вчителів; високий рівень (8 учнів, 47%) - учні, які продемонстрували достатнє розуміння прочитаного матеріалу, чітко виділяли основні ідеї та деталі, активно обговорюючи прочитане, це свідчить про ефективність нашої методики, а також про поліпшення здатності дітей до критичного мислення та ефективного аналізу інформації.

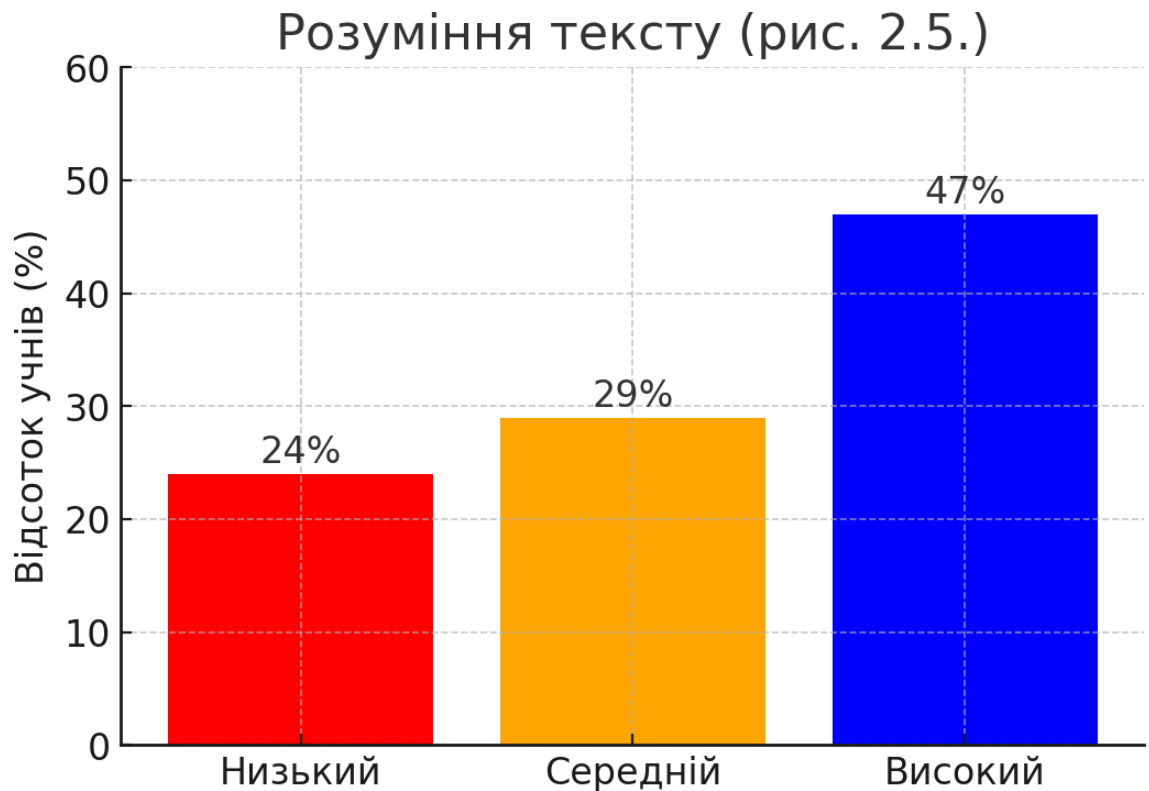

Рисунок 2.5. Розуміння тексту (результати контрольного експерименту).

2. Аналіз та інтерпретація (рис.2.6.): низький рівень (3 учні, 18%) - на цьому рівні учні не змогли провести жодного аналізу тексту, виявляючи труднощі з формулюванням своїх думок, це підкреслює необхідність подальшого використання методики для розвитку аналітичних навичок; середній рівень (6 учнів, 35%) - ці учні здійснювали базовий аналіз тексту, однак їхні висновки часто потребували уточнення, вони виявляли ознаки критичного мислення, але не завжди могли чітко сформулювати свої думки, що може бути покращено через активні методи навчання; високий рівень (8 учнів, 47%) - учні на цьому рівні продемонстрували здатність до глибокого аналізу тексту, вони аргументували свої думки та наводили приклади, що свідчить про їхню високу компетентність, це досягнення є результатом впровадження нашого експерименту.

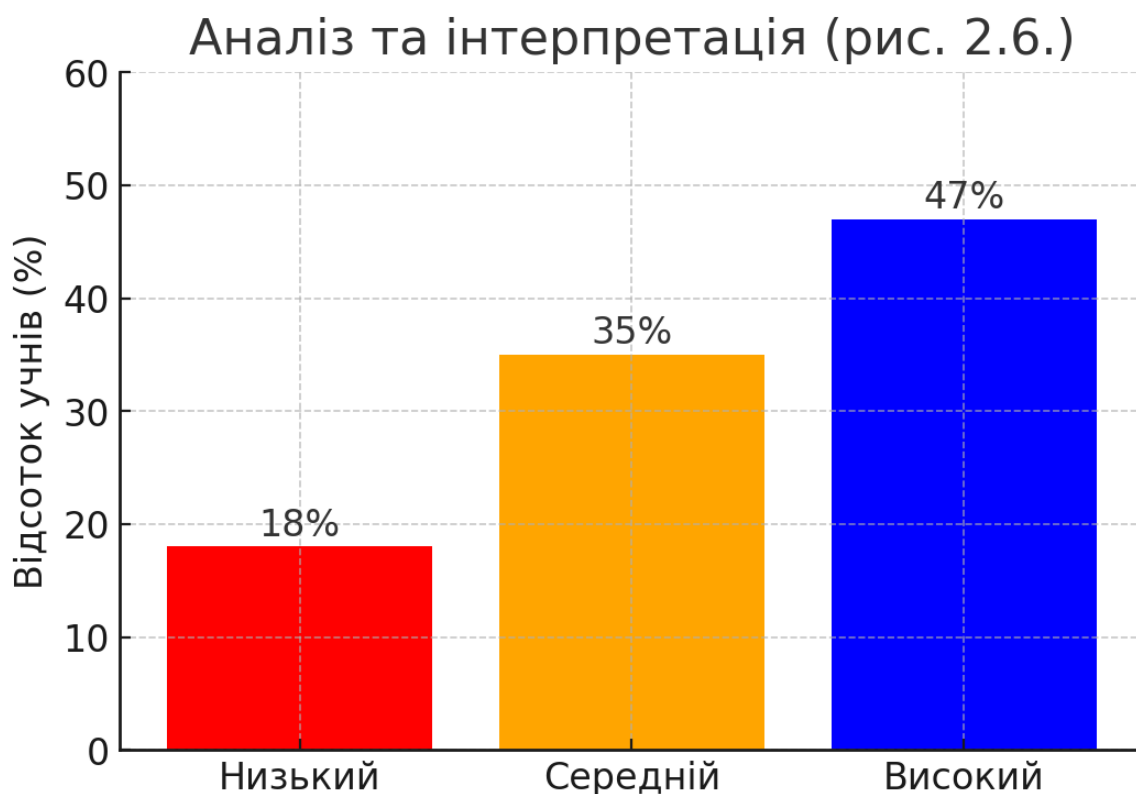

Рисунок 2.6. Аналіз та інтерпретація (результати контрольного експерименту).

3. Збагачення словникового запасу (рис.2.7.): низький рівень (4 учні, 24%) - учні на цьому рівні мали суттєві труднощі з використанням нових слів, що свідчить про недостатнє ознайомлення з важливими термінами, необхідно й надалі проводити заняття, спрямовані на розширення словникового запасу через ігрові форми навчання та інтерактивні вправи; середній рівень (5 учнів, 29%) - учні використовували обмежений словниковий запас, що заважало їм виразно формулювати думки, вони знали основні терміни, але не завжди могли їх правильно застосувати в контексті, що потребує подальшої практики; високий рівень (8 учнів, 47%) - учні, які продемонстрували добрі навички збагачення словникового запасу, використовували різноманітні терміни та вирази, що підвищувало якість їхніх відповідей, це досягнення підтверджує ефективність спеціальних завдань на вивчення нових слів у контексті культурологічного підходу.

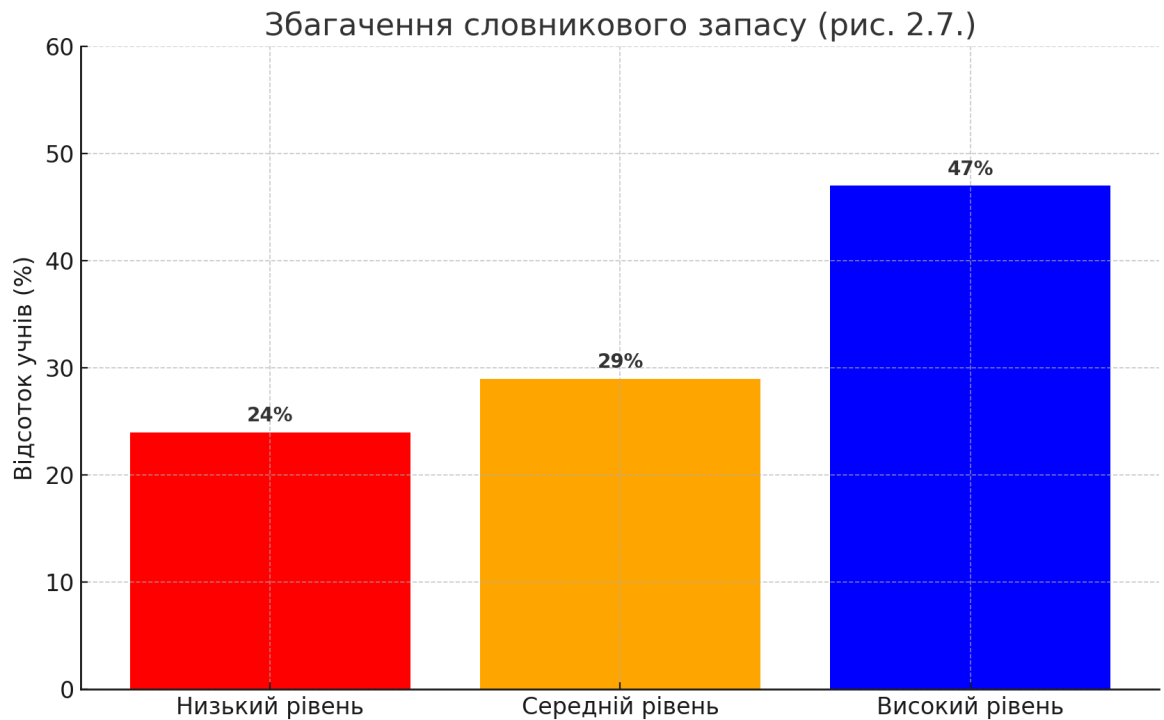

Рисунок 2.7. Збагачення словникового запасу (результати контрольного експерименту).

4. Переказ та творча інтерпретація (рис. 2.8.): низький рівень (4 учні, 24%) - учні не змогли правильно переказати текст, виявляючи нерозуміння матеріалу, це вказує на потребу в подальшій роботі; середній рівень (6 учнів, 35%) - ці учні здатні переказати текст, але їхні інтерпретації були поверхневими, вони виділяли основні події, але не завжди створювали логічний переказ; високий рівень (7 учнів, 41%) - учні на цьому рівні змогли створити оригінальні твори, ґрунтуючись на прочитаному, демонструючи креативність і глибину розуміння, це є результатом успішного використання інтерактивних методів, які заохочують творчий підхід до навчання.

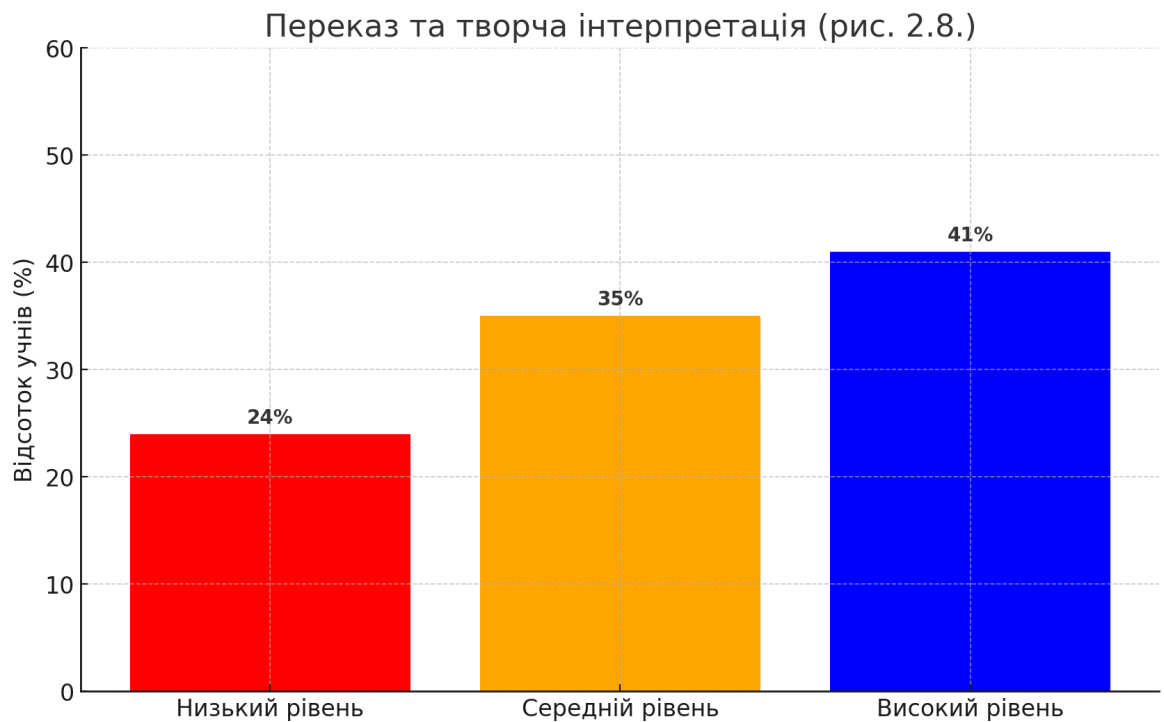

Рисунок 2.8. Переказ та творча інтерпретація (результати контрольного експерименту).

Отримані результати свідчать про позитивний вплив спеціально організованої педагогічної діяльності на рівень читацької компетентності учнів. Вони дозволили своєчасно коригувати освітній процес відповідно до індивідуальних потреб учнів, що сприяло підвищенню їхньої читацької компетентності та загальному успіху в навчанні. Подальша робота з учнями надасть можливість досягти ще більших успіхів у їхньому розвитку.

Результати експерименту (Табл. 2.4.) свідчать про позитивний вплив спеціально організованої педагогічної діяльності на розвиток читацької компетентності. У порівнянні з констатувальним етапом, де 59% учнів продемонстрували низький рівень (10 учнів), після впровадження нових навчальних стратегій цей показник зменшився до 24% (4 учні). Це свідчить про успішність корекційних заходів, які сприяли підвищенню усвідомленості та впевненості учнів у читанні. Кількість учнів із середнім рівнем знань збільшилася з 29% (5 учнів) до 35% (6 учнів), що вказує на те, що більше учнів змогли подолати

початкові труднощі та покращити свої результати. Значне підвищення кількості учнів, які продемонстрували високий рівень знань, з 12% (2 учні) до 41% (7 учнів) також підтверджує ефективність зміненого підходу до навчання та активних методів викладання, що сприяли розвитку критичного мислення та аналізу.

Таблиця 2.4.

Динаміка змін рівнів читацької компетентності учнів після впровадження експериментальної методики.

Рівень компетентності	Констатувальний етап	Контрольний етап	Зміна
Низький рівень	10 учнів (59%)	4 учні (24%)	-6 учнів (-35%)
Середній рівень	5 учнів (29%)	6 учнів (35%)	+1 учень (+6%)
Високий рівень	2 учні (12%)	7 учнів (41%)	+5 учнів (+29%)
Загалом	17 учнів	17 учнів	

Загалом, результати показують позитивну динаміку в формуванні читацької компетентності учнів за допомогою культурологічного підходу, що свідчить про успішність спеціально організованої педагогічної діяльності. Подальша робота з учнями надасть можливість досягти ще більших успіхів у їхньому розвитку, враховуючи індивідуальні потреби. Результати контрольного етапу свідчать про загальний позитивний тренд у розвитку читацької компетентності учнів. Зокрема, спостерігається зростання кількості учнів зі середнім та високим рівнями, що підтверджує ефективність використання культурологічного підходу у процесі навчання. Однак, слід звернути увагу на учнів з низьким рівнем, для яких необхідно розробити додаткові стратегії підтримки та розвитку.

ВИСНОВКИ

У висновках підсумовано результати дослідження, спрямованого на вивчення культурологічного підходу до формування читацької компетентності здобувачів початкової освіти в умовах синхронного навчання, а також визначено психологічні, педагогічні чинники і методи, що сприяють розвитку цих умінь.

1. Дослідження специфіки синхронного навчання показало, що цей формат позитивно впливає на розвиток читацьких умінь молодших школярів, забезпечуючи активну взаємодію та підтримку учителя в реальному часі. Синхронне навчання в Україні набуло важливості в умовах війни та пандемії COVID-19, коли безпека дітей і безперервність освіти стали пріоритетом. Цей формат дозволяє здобувачам початкової освіти отримувати знання в реальному часі, зберігати соціальні зв'язки та підтримувати емоційну взаємодію. Пандемія змусила заклади освіти перейти на дистанційне навчання, де синхронна форма стала основним інструментом. Це забезпечило структурованість занять, активну участь учнів і можливість отримувати оперативний зворотний зв'язок. Отже, синхронне навчання сприяє інтерактивності та розвитку нових компетентностей, включаючи читацькі вміння, завдяки обговоренням і використанню мультимедійних технологій.

2. Вивчення психологічних та педагогічних факторів показало, що мотивація учнів є центральним елементом успішного розвитку читацької компетентності, оскільки зацікавленість у читанні безпосередньо впливає на залученість у процес навчання. Підтримка батьків виступає важливим чинником, оскільки домашнє середовище сприяє формуванню позитивного ставлення до читання та стимулює розвиток навичок через спільне читання або обговорення прочитаного. Крім того, педагогічний супровід, який включає індивідуальний підхід, мотиваційні стратегії та зворотний зв'язок від вчителя, забезпечує учням необхідні інструменти для вдосконалення своїх читацьких умінь.

3. Методики та умови розвитку читацької компетентності в синхронному навчанні передбачають використання інтерактивних завдань, рефлексивного читання та обговорення текстів, що сприяє кращому розумінню і запам'ятовуванню матеріалу. Психолого-педагогічні умови формування читацької компетентності є комплексними та взаємопов'язаними. Вони включають мотиваційний аспект, інтеграцію читання в освітній процес, індивідуалізацію навчання, використання різних жанрів літератури, розвиток критичного мислення та співпрацю з батьками. Всі ці фактори сприяють успішному формуванню читацької компетентності молодших школярів, що в свою чергу впливає на їх загальний розвиток та соціалізацію.

Застосування різноманітних методів, таких як читання вголос, яке покращує вимову та емоційне сприйняття тексту, і обговорення прочитаного, що розвиває критичне мислення, сприяє розвитку читацької компетентності учнів. Ігрові форми та проектна діяльність роблять процес читання захоплюючим і стимулюють глибше розуміння матеріалу. Використання мультимедійних ресурсів додає візуальний і аудіальний контент, підвищуючи інтерес дітей, а рефлексія допомагає аналізувати власні думки, що розвиває усвідомленість і самостійність у навчанні.

4. Аналіз результатів після впровадження методики показав значне покращення рівня читацької компетентності учнів, що підкреслює ефективність синхронного навчання для розвитку цих навичок у початковій школі. Результати експерименту свідчать про позитивний вплив спеціально організованої педагогічної діяльності на розвиток читацької компетентності. У порівнянні з констатувальним етапом, де 59% учнів продемонстрували низький рівень (10 учнів), після впровадження нових навчальних стратегій цей показник зменшився до 24% (4 учні). Це свідчить про успішність корекційних заходів, які сприяли підвищенню усвідомленості та впевненості учнів у читанні.

Кількість учнів із середнім рівнем знань збільшилася з 29% (5 учнів) до 35% (6 учнів), що вказує на те, що більше учнів змогли подолати початкові труднощі та покращити свої результати. Значне підвищення кількості учнів, які продемонстрували високий рівень знань, з 12% (2 учні) до 41% (7 учнів) також підтверджує ефективність зміненого підходу до навчання та активних методів викладання, що сприяли розвитку критичного мислення та аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ашиток Н. І. Культурологічний підхід до вивчення спеціальної освіти в інформаційну еру. Proceedings of the National Aviation University Series Philosophy Cultural. 2019. №29. С.107-110.
2. Бабовал Н. Формування цифрової компетентності педагогів в умовах нової української школи. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: зб.тез доповідей учасників всеукр.наук.-практ.семінару/ за заг.ред., О.В.Овчарук. Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, 2019. С. 8-10.
3. Бастун М.В. Культурологічний підхід в освіті та його психолого-педагогічне забезпечення. Л.: Горизонти освіти, №3. 2012. С. 170-175.
4. Білявська Т. Методика навчання літературного читання: навчально-методичний посібник. Миколаїв: СПД Румянцева, 2017. 109 с.
5. Богатко С. Розвиток читацької компетентності молодших школярів. URL: <http://surl.li/khcocz>
6. Бондаренко О. Формування читацької компетентності молодших школярів. URL: <http://surl.li/iomwgo>
7. Вакуленко Т. PISA: читацька грамотність. 2017. URL: <http://surl.li/dwuytx>
8. Вашуленко О. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/714341/1/Читацька%20компетентність.pdf>
9. Вашуленко О. Емоційно-ціннісна складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра. К.: Початкова школа, 2013. № 1. С. 13-18.
10. Вашуленко О. Оцінювання читацьких компетентностей молодших школярів. К.: Початкова школа, 2007. № 12. С. 16-20.

11. Волошина Г. Особливості уроків читання та літературознавча пропедевтика у початковій школі: посібник для студентів та вчителів початкової школи. URL: <http://surl.li/uprwsy>
12. Галицька М. М. Культура та Освіта: взаємозумовленість понять. О.: Педагогічний процес: теорія і практика, 2013. №4. С. 28-33.
13. Давиденко В. Використання інтерактивних прийомів навчання на уроках у початкових класах. Початкова школа. 2004. №1. С. 17-19.
14. Джежелей О. Диференційований підхід до формування навички читання у 4-річній школі. Початкова школа. 2002. № 4. С. 10-11.
15. Державний стандарт початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. №87. URL: <http://surl.li/tbgdro>
16. Жиганова О. Навчання правильного, свідомого, виразного читання. К.: Початкова освіта. 2004. № 4. С. 7-9.
17. Збірник нормативних документів. Серія «Початкова освіта» (Державний стандарт початкової освіти, Державний стандарт базової середньої освіти, Концепція Нової української школи, Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2; 3-4 класи, Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та ін.). К.: ОСВІТАЦЕНТР, 2021. 480 с.
18. Качак Т. Літературна освіта молодших школярів: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: 2017. 44 с.
19. Коваль Г., Іванова Л., Суржук Т. Методика читання: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2009. 280 с.
20. Костюченко Л. Розвиток читацької компетентності. Х.: Педагогічна майстерня, 2013. № 3. С. 27-32.
21. Кохно Т. Формування читацьких навичок на уроках літературного читання у 3-му класі: методичні рекомендації. К.: Педагогічна думка, 2014. 52 с.
22. Луців С. Літературна гра як засіб розвитку читацького

кругозору молодших школярів. Ч.: Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка, 2014. Вип. 10. С. 248-252.

23. Мартиненко В. Структура і зміст читацької компетентності молодших школярів. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32307655.pdf>.

24. Мартиненко В. Сучасні тенденції розвитку читацької діяльності молодших школярів. Кам'янець-Подільський: Педагогічна освіта: теорія і практика, 2017. Вип. 23. С. 189-196.

25. Методичні рекомендації щодо організації проведення навчальних занять за допомогою дистанційних технологій для учнів початкової школи закладів загальної середньої освіти в умовах карантину. URL: http://bytenku.ucoz.ua/Distansiynen/pov_01-22-386_krilevec_dod.pdf

26. Муковіз О. П. Основи дистанційного навчання у початковій школі. Навчально-методичний посібник. Умань: Візаві, 2018. 128 с.

27. Муртазієв Е. Г. Культурологічний підхід у фаховій підготовці майбутніх вчителів математичної освіти. М.: Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка, №2. 2014. С. 355-359.

28. Наказ МОН України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

29. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Н. Бібік. К.: Плеяди, 2017. 206 с.

30. Олійник О. В. Культурологічний підхід як наукова основа розвитку теорії та практики педагогічної освіти. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2006/50-37-6.pdf>

31. Олійник С. Формування читацької компетентності молодших школярів: теоретичний аспект. URL: <http://surl.li/znoarp>

32. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації. / Упор. І. Коберник, З. Звиняцьківська. URL:

<http://surl.li/kjtjve>

33. Пазиніна Н. Формування читацької компетентності молодших школярів. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Методика викладання української мови в сучасній школі: теорія та практика». Харків: Університет, 2020.

34. Підгорна Т. Розвиток читацької компетентності учнів початкової школи. Х.: Завуч, 2012. № 4. С. 13-19.

35. Підлужна Г. Становлення методики читання в українській школі (XIX – поч. XX століття). К.: Рідна школа. 2002. № 3. С. 64-67.

36. Подановська Г. Психолого-педагогічні та методичні умови формування основ читацької самостійності молодших школярів. К.: Педагогіка і психологія професійної освіти, 2012. № 6. С. 96-102.

37. Романенко Ю., Шкарбан Л., Лещенко В. Рекомендації щодо формування читацької компетентності учнів на рівні початкової освіти. К.: Український центр оцінювання якості освіти, 2022. 47 с.

38. Сухопара І.Г., Дереза М.Р. Дистанційний інструментарій уроків літературного читання в початковій школі. К.: Перспективи та інновації науки (Серія «Психологія», Серія «Педагогіка», Серія «Медицина»), 2023. №15. С. 514-524.

39. Сучасні освітні інструменти для вчителів. URL: <https://osvita.cv.ua/suchasni-osvitniinstrumenty-dlya-vchyteliv/>

40. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3- 4 клас. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22. URL: <http://surl.li/hbzuxo>

41. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3- 4 клас. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22. URL: <http://surl.li/ewbdmq>

ДОДАТКИ

Додаток А.

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Новикова Юлія Володимирівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
- надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
- не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
- своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
- не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
- підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

- поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
- не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
- відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
- запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
- не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
- не підроблювати документи;
- не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
- не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
- не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
- не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

20.09.2024

Юлія Новикова

(дата)

(підпис)

(ім'я, прізвище)

*Додаток Б.***Авторська методика діагностики рівня читацької компетентності в умовах синхронного навчання.**

Мета методики: визначити рівень читацької компетентності молодших школярів у контексті розвитку навичок читання та аналізу тексту, виявити фактори, що впливають на читання, та розробити систему педагогічного впливу для покращення читацьких умінь.

Опис методики: методика складається з комплексу діагностичних вправ, спрямованих на оцінку 4 ключових критеріїв: розуміння тексту, аналіз і інтерпретація, збагачення словникового запасу, переказ та творча інтерпретація.

Діагностичні вправи:

1. Розуміння тексту:

- Вправа 1: «Прочитай та розкажи».

Мета: оцінити загальне розуміння прочитаного.

Інструкція для учня: Прочитай короткий текст (оповідання, статтю) та розкажи про нього в групі.

Завдання: Поясни, яка основна ідея тексту, і назви три важливі деталі.

- Вправа 2: «Запитання до тексту».

Мета: оцінити здатність відповідати на запитання.

Інструкція для учня: Після читання тексту, відповідай на запитання, які стосуються змісту.

Завдання: Які питання виникли у тебе під час читання? Чи зміг ти знайти на них відповіді?

2. Аналіз та інтерпретація:

- Вправа 3: «Хто є хто?».

Мета: виявити здатність аналізувати персонажів.

Інструкція для учня: Визнач, хто є головними персонажами, та обговори їхні риси характеру з однокласниками.

Завдання: Які зміни відбулися з персонажами протягом тексту?

- Вправа 4: «Обери та поясни».

Мета: оцінити здатність інтерпретувати текст.

Інструкція для учня: Обери один з епізодів тексту та поясни, чому він важливий для сюжету.

Завдання: Як цей епізод пов'язаний з основною ідеєю тексту?

3. Збагачення словникового запасу:

- Вправа 5: «Словниковий колаж».

Мета: оцінити нові слова та їхнє використання.

Інструкція для учня: Знайди нові слова в тексті, намалюй або запиши їх у колаж.

Завдання: Яке нове слово тобі сподобалося найбільше, і чому?

- Вправа 6: «Слова на тему».

Мета: перевірити вміння використовувати нові слова.

Інструкція для учня: Використай нові слова у реченнях або коротких текстах.

Завдання: Поясни, як ти їх використав, і чому ці слова важливі.

4. Переказ та творча інтерпретація:

- Вправа 7: «Творчий переказ».

Мета: оцінити здатність переказувати текст.

Інструкція для учня: Переказати прочитане в новій формі (наприклад, в коміксі, малюнку або сценарії).

Завдання: Яку нову форму ти обрав для переказу і чому?

- Вправа 8: «Емоції персонажів».

Мета: оцінити здатність до творчого мислення.

Інструкція для учня: Намалюй емоції персонажів у різних ситуаціях.

Завдання: Які емоції ти зобразив і чому вони важливі для розуміння персонажа?

Додаток В.

Конспекти занять з культурологічним підходом до формування читацької компетентності

Конспект заняття: «Осінь у лісі та горах».

Тема: осінь у лісі та горах: тварини, рослини і культурні традиції

Мета: формувати читацьку компетентність, розвивати знання про осінні зміни в природі, з акцентом на культурні аспекти, що відображають природу в літературі.

Обладнання: Zoom або Google Meet, презентація з ілюстраціями осені в лісі та горах, уривки з творів українських письменників про осінь (зокрема Леся Українка, Іван Франко), інтерактивні картки для роботи в групах.

Хід заняття:

1. **Вступ (10 хв):**

- Розпочати урок зі спільного читання уривка з твору Лесі Українки про осінь. Обговорити, як поетеса описує природу восени, та які почуття викликає цей опис у дітей.

- Пояснити, як письменники використовують культурні аспекти (традиції, вірування) у творах для опису природи.

2. **Основна частина (25 хв):**

- **Групова робота:** Поділити учнів на групи, кожна з яких отримає уривок з різних літературних творів про осінь (Іван Франко, Михайло Коцюбинський). Завдання: визначити, як письменники описують осінню природу в різних регіонах України (ліс, гори).

- **Презентація результатів:** Учні представляють свої висновки та підкреслюють, як культурні особливості вплинули на уявлення про осінь у різних творах.

3. **Практична частина (15 хв):**

- Запропонувати дітям написати коротку розповідь або намалювати ілюстрацію до прочитаних уривків, підкресливши, як вони

уявляють осінь у лісі або в горах.

- Використати інтерактивну дошку (Jamboard або Whiteboard) для спільної творчої роботи.

4. **Заключення (10 хв):**

- Обговорити, як твори українських письменників допомагають краще зрозуміти культуру та традиції, пов'язані з природою в різних регіонах України.

- Домашнє завдання: прочитати ще один уривок з літературного твору про осінь і написати невеликий відгук про те, як природа в ньому пов'язана з культурою.

Конспект заняття 2: «Море і його жителі в українській культурі».

Тема: море і його жителі в українській культурі та літературі

Мета: формувати читацьку компетентність учнів через дослідження теми моря та морських жителів у літературі з культурологічного підходу.

Обладнання: Zoom або Google Meet, презентація з ілюстраціями моря, уривки з українських творів, інтерактивні картки для обговорення.

Хід заняття:

1. **Вступ (10 хв):**

- Показати учням ілюстрації моря та запитати їх про асоціації з морем та морськими жителями.

- Прочитати уривок з твору Олеся Гончара або іншого українського письменника, де описується море. Обговорити, як море впливає на культуру та традиції людей, що живуть біля нього.

2. **Основна частина (25 хв):**

- **Групова робота:** Учнів поділити на групи, кожна з яких отримує завдання проаналізувати один із культурних аспектів моря

(наприклад, морські казки, легенди або звичаї рибальства).

- **Презентація результатів:** Кожна група представляє свої висновки, використовуючи спільний документ або віртуальну дошку для демонстрації ідей.

3. **Практична частина (15 хв):**

- Учням запропонувати написати короткий текст або намалювати ілюстрацію до літературного уривка, підкресливши вплив моря на культуру.

- Використати інтерактивну дошку Jamboard для спільної творчої роботи.

4. **Заключення (10 хв):**

- Підсумувати, як море та його жителі описуються в літературі й культурі, і як це впливає на уявлення учнів про море.

- Домашнє завдання: знайти або прочитати уривок із казки або легенди про море й підготувати коротку розповідь про неї.